

ЗАТВЕРДЖЕНО

Протокол засідання Вченої ради
комунального закладу вищої освіти
«Хортицька національна навчально-
реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
17 березня 2025 року № 5

Уведено в дію 17 березня 2025 р.
Наказ ректора Хортицької
національної академії
від 17 березня 2025 р. № 85/од

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ З ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ЛОГОПЕДІЇ

для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
за освітньо-професійною програмою «Логопедія»
галузі знань А Освіта спеціальності А6 Спеціальна освіта
спеціалізації А6.01. Логопедія
на основі НРК6, НРК7

Запоріжжя
2025

Укладачі:

Дергач М.А., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри спеціальної освіти комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

Жадленко І. О., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної освіти комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

Горшкова Г.В., доктор філософії, доцент, доцент кафедри спеціальної освіти комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

Рецензент:

Ніколенко Л.М. – кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри педагогіки та спеціальної освіти Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

Розглянуто на засіданні кафедри спеціальної освіти протокол від «5» березня 2025 року № 10

Затверджено на засіданні Вченої ради комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради від «17» березня 2025 року № 5

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
Розділ 1. Зміст програм навчальних дисциплін, питання з яких увійшли до фахового іспиту.....	5
Розділ 2. Орієнтовний перелік практичних завдань до фахового іспиту.....	13
Розділ 3 . Оцінювання знань, умінь і навичок вступників.....	22
Список рекомендованої літератури з навчальних дисциплін, питання з яких увійшли до фахового випробування.....	24

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Фаховий іспит проводиться при вступі для здобуття ступеня магістра на базі здобутого ступеня вищої освіти магістра (спеціаліста) з метою встановлення фактичного рівня компетентностей майбутніх фахівців та його відповідності вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики.

Програма фахового іспиту ставить за мету забезпечити єдність вимог щодо змісту та критеріїв оцінювання знань і практичних умінь вступників, визначення рівня узагальнення та систематизації їх знань з вивчених навчальних курсів.

Основними завданнями програми є окреслення найважливіших проблем з теорії та практики логопедії, симптоматики, механізмів, класифікації мовленнєвих порушень; розкриття методів та прийомів логопедичної діагностики різних мовленнєвих порушень; ознайомлення з принципами та змістом корекційно-розвиткової роботи з подолання різних мовленнєвих порушень; формування практичних вмінь та навичок діагностики та корекції мовленнєвих порушень у дітей та дорослих.

Програма фахового іспиту розглядається як комплекс навчальних дисциплін «Логопедія» та «Ігри в логопедичній роботі».

При складанні фахового іспиту вступники повинні показати: тісний взаємозв'язок фундаментальних та професійних знань, їх глибоке засвоєння; розуміння сучасного стану теорії і практики логопедії, як конкретної науки; важливість міжпредметних зв'язків, вміння давати історичну оцінку сучасного стану проблем нейрологопедії та логодидактики; необхідність системного комплексного підходу до аналізу, подолання і попередження порушення мовлення у дітей.

Фаховий іспит проводиться у формі усного екзамену за затвердженими білетами.

До комплексу фахового іспиту зі спеціальності А6 Спеціальна освіта освітньо-професійної програми «Логопедія» входять 30 білетів. Кожний білет включає три питання: перше – теоретичне питання з курсу «Логопедія», друге – практичне завдання з курсу «Логопедія», третє – практичне завдання з курсу «Ігри в логопедичній роботі».

Практичні завдання прикладного характеру спрямовані на виявлення рівня вмінь та навичок у поєднанні з теоретичними знаннями, з демонстрацією прийомів роботи в різних видах логопедичної діяльності, засобах та техніці зображення, розкривають потенційні творчі можливості вступників.

Оцінювання знань вступників на фаховому іспиті визначаються за 200-бальною шкалою.

РОЗДІЛ 1. ЗМІСТ ПРОГРАМ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, ПИТАННЯ З ЯКИХ УВІЙШЛИ ДО ФАХОВОГО ІСПИТУ

Зміст навчальної робочої програми з дисципліни «Логопедія»

Тема 1. Вступ до логопедії

Визначення, предмет, мета та завдання логопедії, як спеціальної педагогічної науки. Зв'язок логопедії з іншими науками. Значення логопедії. Понятійно-категоріальний апарат логопедії. Методологічні основи, принципи та методи логопедії. Профілактика мовленнєвих порушень. Система логопедичної допомоги в Україні.

Тема 2. Розвиток мовлення в онтогенезі

Структура мовленнєвої діяльності. Структурні компоненти мовлення: звуковимова, словник, граматична будова, інтонаційно-виразні засоби. Етапи розвитку дитячого мовлення. Особливості формування словника, звуковимови, граматичного та фразового мовлення.

Тема 3. Класифікація мовленнєвих порушень

Причини мовленнєвих порушень (етіологія). Роль екзогенних і ендогенних факторів у виникненні мовленнєвих порушень. Загальні відомості про причини порушення мовлення. Центральні, периферичні, функціональні й органічні мовленнєві порушення. Класифікація: клініко-педагогічна, психолого-педагогічна. Характеристика основних видів мовленнєвих порушень.

Тема 4. Анатомо-фізіологічні механізми мовленнєвої діяльності

Мовленнєвослуховий аналізатор. Мовленнєворуховий аналізатор.

Тема 5. Історія розвитку логопедії

Коротка характеристика етапів розвитку логопедії. Розвиток логопедії у давнині. Історичний аспект ставлення логопедії як науки. Вклад видатних вчених в розвиток логопедії.

Тема 6. Дислалія

Визначення, причини, характеристика, історія вивчення. Класифікація дислалії. Характеристика видів дислалії.

Тема 7. Методика логопедичної роботи при дислалії

Мета, завдання та принципи корекційного впливу при дислалії. Підготовчий етап роботи при дислалії. Постановка звуків. Способи. Характеристика етапів автоматизації, диференціації, особливості роботи по введенню звука в мовлення.

Тема 8. Свистячий сигматизм та парасигматизм, методика їх корекції

Механізм утворення свистячих. Види порушення вимови свистячих, характер та причини. Методика логопедичної роботи.

Тема 9. Шиплячий сигматизм та парасигматизм, методика їх корекції

Механізм утворення шиплячих звуків. Види порушення вимови шиплячих. Методика логопедичної роботи.

Тема 10. Ротацізм та параротацізм, методика їх корекції

Механізм утворення звуків «Р», «Р'». Види порушення вимови звуків, їх характеристика та причини. Методика логопедичної роботи.

Тема 11. Ламбдацизм та параламбдацизм, методика їх корекції

Правильна артикуляція звуків «Л», «Л'». Види порушення вимови звуків, їх характеристика та причини. Методика логопедичної роботи.

Тема 12. Порушення вимови середньо- та задньопіднебінних звуків, методика їх корекції

Правильна артикуляція звуків «К», «К'», «Г», «Г'», «Х», «Х'», «Й». Види порушення вимови цих звуків, їх характеристика та причини. Методика логопедичної роботи.

Тема 13. Порушення одзвінчення та оглушення приголосних звуків, методика їх корекції

Характеристика порушень. Методика логопедичної роботи.

Тема 14. Порушення пом'якшення приголосних звуків, методика його корекції

Характеристика та причини. Методика логопедичної роботи.

Тема 15. Механічна дислалія та особливості логопедичної роботи

Визначення, характеристика та причини. Особливості логопедичної роботи. Значення медичних заходів при усуненні механічної дислалії.

Тема 16. Логопедична робота при складних порушеннях звуковимови

Характеристика поліморфних порушень звуковимови. Особливості логопедичної роботи при поліморфних порушеннях звуковимови.

Тема 17. Ринопалія

Визначення, розповсюдження, механізми. Причини ринопалії. Коротка історія вивчення. Класифікація ринопалій. Вивчення проблеми ринопалії за кордоном.

Тема 18. Симптомокомплекс відкритої ринопалії

Визначення, види, причини відкритої ринопалії. Характеристика вродженої ущелини піднебіння. Вплив ущелин піднебіння на загальний та мовленнєвий розвиток дитини. Ранній мовленнєвий розвиток дітей з відкритою ринопалією. Симптомокомплекс відкритої ринопалії. Характеристика мовлення дитини з ринопалією: особливості фонетико-фонематичної, лексико-граматичної сторін мовлення, зв'язного мовлення. Первинні та вторинні порушення при ринопалії. Специфічні порушення письма у дітей із ринопалією. Можливості корекції порушення при ринопалії.

Тема 19. Доопераційна логопедична робота при відкритій ринопалії

Особливості логопедичної роботи з дітьми із ринопалією в ранньому періоді їх розвитку. Психотерапевтичний вплив при відкритій ринопалії. Основні принципи логопедичної роботи при відкритій ринопалії. Задачі та зміст логопедичної роботи на доопераційному періоді. Підготовчий та основний періоди доопераційного логопедичного впливу.

Тема 20. Післяопераційна логопедична робота при відкритій ринопалії

Історія розвитку методів усунення відкритої ринопалії. Мета, завдання післяопераційної логопедичної роботи. Активізація м'язів м'якого піднебіння. Робота над діафрагмальним диханням, диференціація ротового та носового видиху.

Постановка звуків в післяопераційному періоді. Автоматизація звуків. Розвиток голосу в післяопераційному періоді. Прийоми роботи з попередження та усунення специфічних порушень письма у осіб з ринопалією.

Тема 21. Закрита та змішана ринопалія, корекційний логопедичний вплив

Причини та механізм порушення закритої ринолалії. Логопедична робота при закритій ринолалії: робота над звуковимовою та усуненням назалізації. Характеристика порушення при змішаній ринолалії та методи корекції. Обстеження дітей з ринолалією.

Тема 22. Акустичні характеристики та фізіологія голосу

Анатомо-фізіологічні основи голосоутворення.

Тема 23. Методи діагностики порушень голосу

Розвиток голосу у дітей. Визначення порушень голосу. Етіологія порушень голосу. Механізми різних форм порушень голосу. Ступені прояву порушення.

Тема 24. Класифікація порушень голосу

Порушення голосу центрального та периферичного характеру. Порушення голосу органічного та функціонального характеру. Симптоматика порушень голосу.

Тема 25. Корекційна робота по відновленню порушень голосу у дітей та підлітків

Комплексний медико-педагогічний вплив при усуненні різних форм порушень голосу. Особливості корекційної-відновлювальної роботи при порушеннях голосу після резекції гортані.

Тема 26. Дизартрія

Визначення, симптоматика, причини. Кратка історія вивчення. Психолого-педагогічна характеристика дітей з дизартрією.

Тема 27. Класифікація дизартрій

Клінічна класифікація. Клініко-фонетична класифікація дизартрій.

Тема 28. Характеристика загального мовленнєвого розвитку дитини з дизартрією

Ранні ознаки мовленнєвих розладів у дітей з ДЦП. Характеристика розвитку загальної та дрібної моторики. Характеристика стану мовленнєвого розвитку у дітей із дизартрією.

Тема 29. Система логопедичної роботи при дизартрії

Мета, завдання, принципи логопедичної роботи. Психотерапія в логопедичній роботі з дітьми із дизартрією. Розвиток загальної та дрібної моторики рук при дизартрії. Робота над диханням та голосом. Роль масажу, пасивно-активної гімнастики в розвитку артикуляційної моторики при дизартрії. Особливості усунення порушень звуковимови при дизартрії. Етапи логопедичної роботи. Особливості логопедичної роботи при різних формах дизартрії. Система логопедичної допомоги при дизартрії в Україні.

Тема 30. Стерта дизартрія

Характеристика порушення при стертій дизартрії. Диференційована діагностика стертої дизартрії. Особливості корекційної роботи.

Тема 31. Поняття про загальне недорозвинення мовлення. Проблема мовленнєвого недорозвинення

Класифікація порушень мовленнєвого розвитку (за Л.С. Виготським). Сучасні класифікації мовленнєвих порушень: а) клініко-педагогічна; б) психолого-педагогічна (за Р. Є. Левіною). Симптоматика загального недорозвинення мовлення. Рівні недорозвинення мовлення (за Р.Є. Левіною). Організація та зміст корекційної-педагогічної роботи з дітьми дошкільного та шкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення.

Тема 32. Визначення алалії. Причини, механізми алалії. Історія вивчення алалії

Анатомо-фізіологічний аспект вивчення алалії. Класифікація алалій за різними принципами.

Тема 33. Структура порушення при алалії

Основні форми алалії, різновиди моторної алалії. Ступені тяжкості алалії.

Тема 34. Поняття моторної (експресивної) алалії

Немовленнєва симптоматика: особливості формування загальної, дрібної моторики; особливості формування основних психічних функцій. Етапи розвитку мовлення дітей із моторною алалією. Рівні недорозвинення мовлення при моторній алалії.

Тема 35. Особливості формування всіх компонентів мовленнєвої системиу дітей із моторною алалією

Особливості формування фонетико-фонематичної системи мовлення. Особливості формування словника. Характер і структура порушень граматичної системи мови, та морфологічної синтаксичної системи мови. Специфіка формування комунікативної функції мовлення.

Тема 36. Система корекційного впливу при моторній алалії

Принципи, організація, етапи, зміст і методи корекційної-виховного впливу при моторній алалії. Планування і організація занять із дітьми, які мають різний ступінь тяжкості алалії. Формування основних ланок мовленнєвої системи.

Тема 37. Сенсорна алалія

Визначення, причини, механізми, симптоматика. Ступені недорозвинення мовлення. Особливості акустичної уваги, сприймання та розуміння мовлення у дітей із сенсорною алалією. Психолого-педагогічна характеристика дітей із сенсорною алалією.

Тема 38. Диференційна діагностика сенсорної алалії та інших мовленнєвих порушень

Диференційна діагностика сенсорної алалії та порушення інтелекту. Розмежування сенсорної та моторної алалії. Диференційна діагностика сенсорної алалії, розладів аутистичного спектра.

Тема 39. Система корекційної-виховного впливу при сенсорній алалії

Розвиток імпресивного мовлення. Формування експресивного мовлення. Комплексність впливу при формуванні розуміння мовленнєвого висловлювання у дітей із сенсорною алалією.

Тема 40. Визначення афазії, етіологія, механізми

Визначення. Статистичні дані про розповсюдження. Причини афазії. Механізми різних форм афазії. Афазія у дітей та дорослих.

Тема 41. Класифікація, форми афазій

Класифікація афазій за різними принципами. Основні форми афазій, їх характеристика. Мовленнєва симптоматика при різних формах афазії

Тема 42. Немовленнєва симптоматика при різних формах афазії

Характеристика немовленнєвих симптомів. Стан слухових, рухових, зорових функцій. Стан сприймання, пам'яті, мислення, емоційно-вольової сфери.

Тема 43. Диференційна діагностика афазій від інших тяжких патологій мовлення

Відмежування дитячої афазії, афазії дорослих від патологій мовлення при психічних розладах. Особливості особистості хворого з афазією.

Тема 44. Зміст, основні принципи та напрямки комплексної медико-відновлювальної роботи при афазії

Теоретичні основи, завдання та принципи відновлювального навчання. Загальна організація і методи корекційної-відновлювальної роботи. Попередження виникнення та усунення різних патологічних симптомів. Психотерапія та трудотерапія в комплексі відновлювальних заходів.

Тема 45. Комплексний вплив під час корекції афазії

Корекційно-педагогічна робота при аферентній моторній афазії. Корекційно-педагогічна робота при еферентній моторній афазії. Корекційно-педагогічна робота при комплексних афазіях. Подолання афазії у дітей і підлітків.

Тема 46. Загальна характеристика порушень темпу та ритму несудомного характеру

Етіологія, патогенез та механізми цих мовленнєвих порушень. Логопедична робота над темпом та ритмом мовлення. Робота над мовленнєвим диханням та голосом. Психотерапія в системі корекційної роботи.

Тема 47. Загальна характеристика заїкання

Причини та механізми розвитку заїкання. Симптоматика заїкання. Порушення мовленнєвого дихання та голосоутворення у заїкуватих.

Тема 48. Клінічна диференціація заїкання. Характеристика форм заїкання

Невротичне заїкання, його причини та механізми виникнення. Неврозоподібне заїкання, його причини та механізми виникнення. Особливості мовленнєвого та психічного розвитку дітей, підлітків та дорослих з різними формами заїкання.

Тема 49. Комплексний підхід до подолання заїкання

Лікувально-оздоровчі заходи в системі корекційної роботи із заїкуватими. Завдання та зміст корекційного логопедичного впливу на заїкуватих. Логоритмика в системі подолання заїкання. Психологічні та психотерапевтичні методи подолання заїкання.

Тема 50. Сучасні методики подолання заїкання у дітей дошкільного, шкільного віку, підлітків та дорослих

Огляд методик логопедичної роботи з дітьми дошкільного віку. Логопедичні та психолого-педагогічні технології корекції заїкання дітей шкільного віку. Логопедична та психологічна допомога дорослим заїкуватим.

Тема 51. Загальна характеристика порушень писемного мовлення

Етіологія та патогенез дисграфії, дислексії, дизорфографії. Психофізіологічні механізми письма та читання. Етіологія та патогенез порушень писемного мовлення. Клінічний, психофізіологічний, психолого-педагогічний та лінгвістичний аспекти вивчення порушень писемного мовлення.

Тема 52. Симптоматика дисграфії, дислексії, дизорфографії

Характеристика типових помилок писемного мовлення. Графічні та оптико-просторові помилки писемного мовлення. Їх типи, причини та механізми. Особливості оволодіння орфографією молодшими школярами із загальним

недорозвиненням мовлення. Причини та механізми орфографічних помилок.

Тема 53. Класифікація дисграфії та дислексії

Характеристика різних класифікацій порушень писемного мовлення. Характеристика порушень письма та читання у дітей із порушеннями звукової системи мовлення. Порушення письма та читання у дітей із ЗНМ та н.в. ЗНМ.

Тема 54. Психолого-педагогічне та логопедичне вивчення дітей з порушеннями читання та письма

Вивчення писемної продукції дітей із фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення (ФФНМ) та загальним недорозвиненням мовлення (ЗНМ). Дослідження лексико-граматичної сторони мовлення та стану зв'язного мовлення.

Тема 55. Усунення помилок на заміну та змішування літер

Усунення помилок на пропуски, перестановки та додавання літер. Розвиток та корекція ручної моторики у дітей з порушеннями письма. Корекція порушень лексико-граматичної сторони мовлення у дітей із дисграфією, дислексією та дизорфографією. Логопедична робота над зв'язним мовленням. Корекція та розвиток психічних процесів у дітей із дисграфією, дислексією, дизорфографією.

Тема 56. Профілактика порушень читання та письма у дітей дошкільного віку

Розвиток та корекція порушень фонетико-фонематичної сторони мовлення.

Зміст корекційної-логопедичної роботи з формування лексико-граматичної сторони мовлення у старших дошкільників. Розвиток та корекція психічних функцій та розумових операцій, що забезпечують оволодіння читанням та письмом.

Зміст навчальної робочої програми з дисципліни «Ігри в логопедичній роботі»

Тема 1. Гра, її місце та значення в корекційній роботі з дітьми із тяжкими порушеннями мовлення

Сучасні класифікації ігор. Режисерські, сюжетно-рольові, театралізовані, дидактичні, рухливі ігри, ігри з будівельним матеріалом та їх характеристика. Корекційне значення гри. Можливості використання ігор в корекційній роботі. Гра, як засіб діагностики психічного розвитку дитини. Ігрова терапія, як засіб психокорекції, історія її становлення. Ігрове корекційне заняття, його структура, прийоми проведення. Ігрова кімната, вимоги до її обладнання.

Тема 2. Ігри в логопедичній роботі з дітьми із фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення

Особливості ігрової діяльності дітей із дислалією, ринолалією, дизартрією. Основні напрямки корекційної-розвивальної роботи при фонетико-фонематичного недорозвинення. Підготовчі ігри з розвитку артикуляційної та загальної моторики, слухової уваги. Ігри з розвитку фонематичного сприймання, аналізу та синтезу. Ігри для формування правильної звуковимови.

Ігри для навчання дитини грамоті. Методика організації ігрової діяльності дітей із ФФН. Особливості використання ігор в логопедичній роботі дітей з метою подолання ФФН. Принципи добору ігрового матеріалу на різних етапах корекційної роботи.

Тема 3. Ігри в логопедичній роботі з дітьми із загальним недорозвиненням мовлення

Особливості ігрової діяльності дітей із системним недорозвиненням мовлення (алалією, дизартрією, дитячою афазією). Напрямки та періоди логопедичної корекції загального недорозвинення мовлення у дітей. Дидактична гра, як засіб корекційного навчання та виховання дітей із ЗНМ. Ігри для активізації мовленнєвого спілкування.

Ігри, що сприяють розвитку лексико-граматичної сторони мовлення.

Ігри, спрямовані на розвиток зв'язного мовлення. Методика організації та проведення ігор в групах для дітей із ЗНМ на різних етапах корекційної роботи. Методичні вимоги до використання словесних та настільно-друкованих ігор у процесі подолання ЗНМ.

Особливості використання ігор з правилами та творчих ігор в корекційній роботі.

Тема 4. Ігри в логопедичній роботі із заїканням

Особливості ігрової діяльності дітей із заїканням. Напрями логопедичної корекції заїкання. Місце гри у комплексній системі подолання заїкання.

Ігри для розвитку фізіологічного та мовленнєвого дихання. Ігрові прийоми та ігри, що використовуються з метою релаксації. Голосові вправи та гри. Рухливі та музичні ігри в структурі логопедичних та логоритмічних занять. Методика організації ігрової діяльності дітей із заїканням на різних етапах корекційної логопедичної роботи.

Особливості використання ігор в логопедичній роботі при подоланні заїкання.

Тема 5. Ігри в корекційній роботі з дітьми з розладами аутистичного спектра

Особливості психічної та пізнавальної діяльності дитини з розладами аутистичного спектра.

Особливості ігрової діяльності дітей з розладами аутистичного спектра. Основні напрями корекційної роботи з дітьми з розладами аутистичного спектра. Сенсорні дидактичні ігри, як засіб корекції психологічного дискомфорту дитини з розладами аутистичного спектра. Музичні ігри, як засіб стимуляції мовленнєвого розвитку. Особливості використання ігор та іграшок в корекційній роботі при розладах аутистичного спектра. Ігри з водою, світлом, їх роль на початкових етапах корекційної роботи при розладах аутистичного спектра. Методика організації ігрових корекційних занять з дітьми з розладами аутистичного спектра.

Особливості добору та використання ігор у корекційно-розвитковій роботі при розладах аутистичного спектра.

Тема 6. Особливості використання ігор в логопедичній роботі при подоланні порушень писемного мовлення

Причини виникнення порушень писемного мовлення у дітей. Особливості проявів дисграфії та дислексії. Напрям логопедичної корекції дисграфії та дислексії. Особливості використання ігор при подоланні порушень писемного

мовлення. Настільно-друковані дидактичні ігри, як засіб розвитку зорового гнозису у дітей з мовленнєвими порушеннями. Ігри для розвитку дрібної моторики, як засіб корекції моторних порушень у дітей. Ігрові методи корекції психологічних проблем дитини. Особливості використання ігор у логопедичній роботі з молодшими школярами.

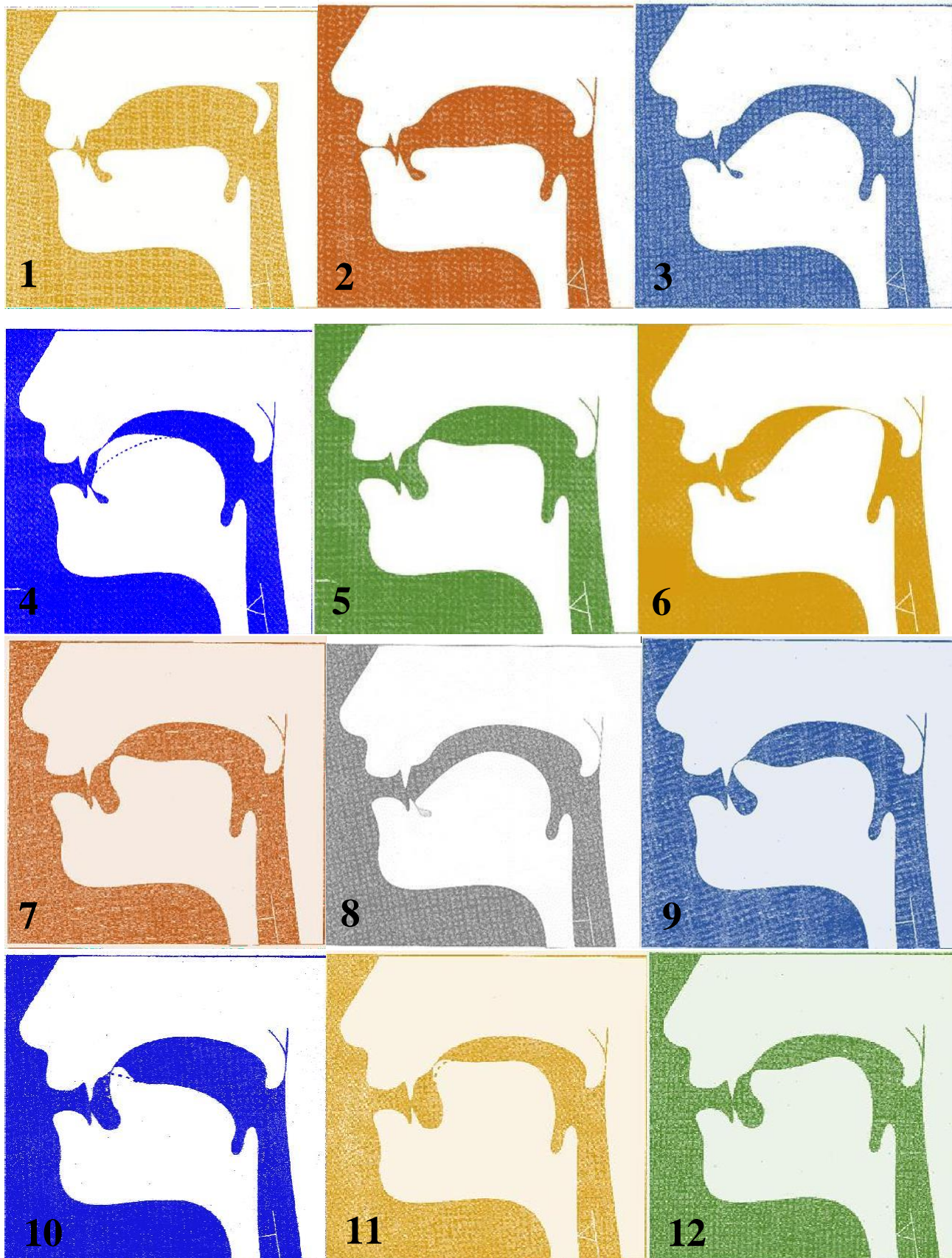
РОЗДІЛ 2. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ДО ФАХОВОГО ІСПИТУ

Практичні завдання «Ігри в логопедичній роботі»

1. Описати добірку артикуляційних вправ на етапі постановки свистячих звуків.
2. Назвати етапи роботи з розвитку лексики дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення. Навести приклади дидактичних ігор (до 3), спрямованих на розвиток лексики.
3. Описати добірку артикуляційних вправ на етапі постановки сонорних звуків.
4. Розкрити механізм помилок, пов'язаних з несформованістю аналізу структури окремого речення. Навести приклади дидактичних ігор, спрямованих на подолання цього порушення.
5. Назвати етапи роботи з розвитку фонематичного слуху. Навести приклади дидактичних ігор (до 3) з розвитку фонематичного аналізу та синтезу.
6. Навести приклади ігор, які допомагають запобігти дисграфії (до 2 – на розвиток зорового гнозису, до 5 – на розвиток буквеного гнозису).
7. Назвати етапи роботи з розвитку зв'язного мовлення. Навести приклади дидактичних ігор (до 3) з розвитку зв'язного мовлення.
8. Назвати етапи роботи з розвитку мовленнєвого дихання. Навести приклади дидактичних ігор (по 2 на кожному етапі) з розвитку мовленнєвого дихання.
9. Назвати етапи роботи з формування граматично правильного мовлення. Навести приклади дидактичних ігор (до 3) з формування граматично правильного мовлення.
10. Навести приклади дидактичних ігор (по 2) з розвитку сили, висоти, модуляції голосу.

Практичні завдання «Логопедія»

1. Визначити фонему за артикуляційним профілем

2. Встановити порушення розвитку щелеп, губ, язика та піднебіння.

1

2

3

4

5

6

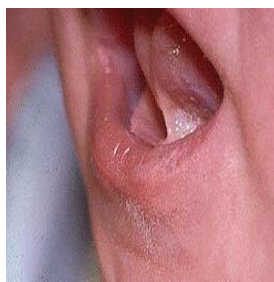
7

8

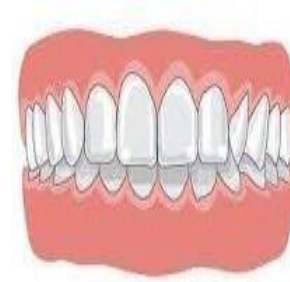
9

10

11

12

13

14

15

16

3. Встановити види вроджених незрощень губ і піднебіння

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

4. Визначити, при якому мовленнєвому розладі спостерігається наступна симптоматика.

Денис Г., 6 років (1-й клас загальноосвітньої школи).

Анамнез: сім'я повна, соціальне та мовленнєве середовище сприятливі, батьки мають вищу освіту, дитина виховувалася вдома матір'ю до 3 років, з 3 років відвідувала заклад дошкільної освіти. Хлопчик від другої вагітності, що протікала з токсикозом першої та другої половини вагітності, з загрозою викидня на 14-му тижні, ГРЗ в другій половині вагітності, пренатальною енцефалопатією, гіпертонічним синдромом, перші термінові пологи – зі стимуляцією, гіпоксією плода, синьою асфіксією. Вага при народженні 3800 г, зріст 53 сантиметри. Оцінка за шкалою Апгар – 7/8 балів. Смоктав погано, тремор рук, підборіддя, порушення сну і неспання.

Ранній психомоторний розвиток: утримує голову з 2 місяців; сидить з 6,5 місяців; повзає з 7,5 місяців (характер повзання: на животі убік); ходить з опорою з 11 місяців, самостійно – з 1,2 року.

Мовленнєва функція: гуління не відзначено, лепет з 7,5 місяців, перші слова з 1,2 року лепітного характеру, фразове мовлення з 2,5 років (коротка фраза без прийменника). Мовленнєвий розвиток протікав стрибкоподібно. Просодична сторона мовлення: спостерігається порушення темпової та динамічної організації мовлення, модульованості голосу, мовлення носить назалізований відтінок, дихання верхньоключичне, довжина мовленнєвого видиху 3-4 секунди.

Дані неврологічного обстеження: легка збіжна (10 градусів) косоокість за рахунок лівого ока, зниження конвергенції і акомодатії лівого ока, згладженість лівої носогубної складки, тіки лицевої мускулатури, легка девіація язика вліво, помірно підвищений за змішаним типом тонус, невідповідність м'язового тонусу в проксимальних і дистальних відділах кінцівок, більше ліворуч, помірно виражені рефлекси орального автоматизму, невпевненість при виконанні координаторних проб (виконує з другого-третього разу) у поєднанні з помірною інтенцією. Виражені порушення статичної координації рухів. При виконанні проби на реципроксну координацію відзначається гіпертонус в обох руках, синкінезії язика і всього тіла, припинення дихання, поява чудернацьких поз. При утриманні статичної пози язика виявляється гіпертонус кінчика язика, посиніння, судомні посмикування язика. Носогубні складки згладжені, дитина не може моргати одним оком, надувати щоки.

5. Визначити, при якому мовленнєвому розладі спостерігається наступна симптоматика.

Дитина: «Тупия сима. Ипай сек. Сек идет, сек, делева. Соя тает Сину а санкам».

(Прийшла зима. Випав сніг. Сніг йде, сніг, дерева. Зоя катає Зіну на санчатах).

6. Визначити, при якому мовленнєвому розладі спостерігається наступна симптоматика.

Олег, 5 років.

Скарги зі слів матері:, нечітка вимова, поганий сон, підвищена роздратованість, образливість, впертість, дуже поганий апетит, важко вимовляти слова через артикуляційні та дихальні судоми.

Сімейний анамнез: стан здоров'я матері: страждає на панкреатит, гіпертонію. Батько – запальний, роздратований, впертий, до сина ставиться добре. Мати роздратована, образлива, плаксива.

Особливий анамнез дитини: дитина від 4-ої вагітності, вагітність протікала на негативному фоні (конфлікти у сім'ї), артеріальному тиску і набряку кінцівок. Пологи затяжні (2 доби) з великим безводним періодом і первинною слабкістю пологових сил. Хлопчик народився в асфіксії, оживлявся медикаментозно. В 6 місяців переніс тяжкий кір – температура 40⁰, в 7 місяців пневмонію з бронхітом, в 9 місяців тяжку диспепсію з температурою 40⁰.

Ранній фізичний розвиток: голову став тримати в 4 місяці, сидіти у 8 місяців, ходити з 1 року 2 місяців.

Мовленнєвий розвиток: перші окремі слова почав вимовляти у віці біля 2 років, розвиток фразового мовлення після 2 років. Заїкання почалося поступово в 3 роки 8 місяців під час активного розвитку фрази.

7. Визначити, при якому мовленнєвому розладі спостерігається наступна симптоматика.

Ілля, 4 роки.

Словник, граматична будова відповідає віковій нормі.

Звукова система: порушена вимова звуків [P], [P'] (характер порушення: звуки [P], [P'] замінюються на [Л'] – (вол`она), (л`ак).

Будова артикуляційного апарату без відхилень від норми.

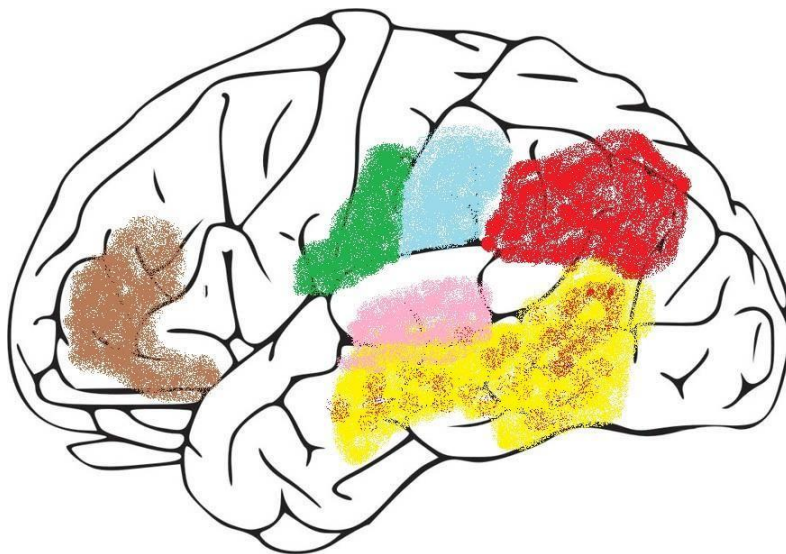
8. Скласти поради батькам щодо розвитку мовлення дитини у конкретній ситуації.

«Батьки, спілкуючись із трирічною дитиною, «сюсюкають», повторюють слова, які малюки вимовляють по-дитячому. Чи шкідливо це для розвитку мовлення дитини?»

9. Описати добірку вправ щодо подолання гіперсалівації у дітей дошкільного віку з дизартрією.

10. Розкрити послідовність роботи з вироблення акустико-артикуляторних схем у дітей дошкільного віку з кірковою дизартрією.

11. Використовуючи локалізацію уражень головного мозку, визначити форми афазії за О.Р. Лурія

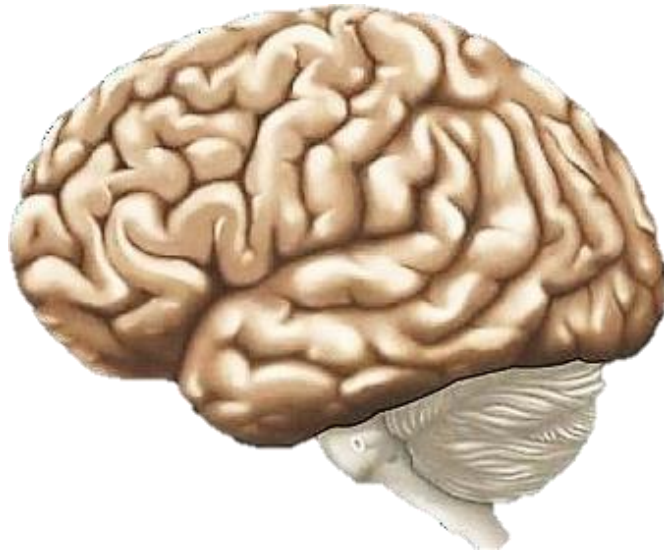
12. Використовуючи типи помилок, визначити форми дисграфії

Составить предложения по картинкам.

1. С ветки стает в вазе
2. Я забавляю цветками
мышью пашу.
3. Маленький следок в кро-
вате.
4. Тамара Александров-
на разговаривает сучи-
ницей сучкой сучкой.

Записати на звання
картинок.
цукор, цукорчик,
цукор, пачка.

13. Позначити на малюнку моторну зону П. Брока, сенсорну зону К. Верніке, артикуляційну зону Пенфілда та центр Дежеріна.

14. Описати добірку релаксаційних вправ (2-3) щодо подолання заїкуватості у дітей дошкільного віку.

15. Описати добірку вправ (2-3) щодо вдосконалення навички читання у дітей молодшого шкільного віку з дислексією.

16. Описати добірку вправ (4-5) щодо розвитку буквеного гнозису у дітей шкільного віку з оптичною дисграфією.

17. Визначити, при якому мовленнєвому розладі спостерігається наступна симптоматика.

Хворий забуває назви предметів, а нерідко дій, якостей тощо; знає, що він хоче сказати, знає основне призначення, функцію предмета, про який йде мова, але не знаходить його назви.

Наприклад, він каже: «Мені потрібен ... ну як його ... такий довгий вузький ... ну чим малюють ...» (маючи на увазі олівець), або «Я люблю такий соковитий, солодкий, у жовтій шкірці, росте на півдні» (апельсин).

Особливо часто забуваються власні імена: прізвища, географічні назви та ін. Часто під час пошуку потрібного слова мовлення хворого супроводжується вставними зворотами, що відображають досаду.

18. Визначити, при якому мовленнєвому розладі спостерігається наступна симптоматика.

Саша В., 14 років.

Клінічний діагноз: рубцевий стеноз гортані в 4 роки; трахеостомія у 4 роки, деканюлізація у 6 років.

Дані ларингоскопії: голосова щілина широка. Справжні голосові складки рубцово змінені. Помилкові голосові складки потовщені, при фонації зникаються не повністю. Рубцеві зміни в області міжчерпаловідного простору.

Логопедичний статус: імпресивне та експресивне мовлення без відхилень від норми. Рухи органів артикуляційного апарату виконуються у повному обсязі. Звуковимова – в межах норми.

Дихання: вільне, змішане – ключично-діафрагмальне.

Голос: гучний, грубий, здавлений, затиснутий, гортанно різкий, модульований. Співочий голос відсутній. Тривалість порушення голосу – 10 років.

19. Який тип порушення психічного розвитку можливий у даному випадку?

Денис М., 6 років. Звернулась матір на консультацію зі скаргою на затримку формування мовлення та дивну поведінку. Зі слів відомо, що дитина народилася вчасно, з нормальною вагою і зростом. Відмовилась брати материнське молоко, перебування з перших днів на штучному харчуванні. Довгий час не формувався “комплекс пожвавлення”. Розвиток мовлення затримувався.

По теперішній час себе називає “Ти” або “Денис”, матір називає “Я”. З усіх запитань використовує слово “Де”, та й то досить рідко. Мовлення являє собою просто коментар усіх подій, що відбуваються з дитиною, її діяльності та побаченого.

Моторика розвинена слабо, дії часто стереотипові.

Себе обслуговує. Спостерігається страх перед новою діяльністю. Боїться собак, гучних звуків, спілкування з дітьми. Любить перебувати на самоті. При цьому має вдоволенний вираз обличчя. Матір турбують такі особливості дитини. Вона хотіла б вирішити питання про форму і місце навчання. Дитина вміє читати, рахувати, легко оперує трьохзначними цифрами, любить додавати, вивчає таблицю множення.

При обстеженні контакт встановлює лише в процесі малювання. Денис ходить по кабінету, але на іграшки уваги не звертає. Зацікавився мотоциклом. Мати пояснила, що вдома він має той самий. На присутніх у кімнаті дорослих увагу не звертає. Під час малювання з педагогом називає малюнок “Денис малювати їжачки” і повторює цей самий малюнок на п’яти аркушах.

Не встановлює зорового контакту з психологом, відмовляється дивитись в очі. Коли експериментатор спробував повернути голову дитини і зазирнути їй в очі – закричав. На дотик реагує також негативно. За допомогою не звертається ні до педагога, ні до матері.

20. Визначити, при якому мовленнєвому розладі спостерігається наступна симптоматика.

Сергійко, 7 років. Мовлення розгорнуте, граматично правильно оформлене, але при перевірці стану звуковимови виявлено боковий стигматизм шиплячих і свистячих звуків, параротацізм (р, р” – л”); параламбдацізм (л – л”). В будові та рухливості органів артикуляції.

РОЗДІЛ 3. ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК ВСТУПНИКІВ

3.1. Порядок оцінювання підготовленості вступників

Фаховий іспит є формою контролю навчальних досягнень вступника, глибини засвоєння ним програмного матеріалу, логіки та взаємозв'язків між окремими дисциплінами та їхніми розділами, здатності творчо використовувати набуті знання та уміння, сформованості власного ставлення, світоглядної позиції щодо виховання дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку.

Загальна оцінка відповіді на екзамені кожного вступника є комплексною, яка враховує всі аспекти його відповіді: теоретичні знання, уміння застосовувати їх у розкритті методики логопедичної і діагностичної роботи з наведенням практичних прикладів згідно спеціальності 016 Спеціальна освіта.

Оцінювання рівня знань вступників проводиться кожним із членів фахової атестаційної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань вступників виводиться за результатами обговорення членами комісії.

3.2. Структура оцінки

Оцінювання підготовленості вступника до фахового іспиту відбувається за 200-бальною шкалою за результатами його усної відповіді на білет, що складається з трьох питань.

Максимальна кількість балів, яку може отримати вступник за кожним питанням білету складає:

- 1 запитання – 35 балів;
- 2 запитання – 25 балів;
- 3 запитання – 40 балів;

Максимальна кількість балів, яку вступник може отримати за усні відповідь по балету фахового іспиту – 100 балів.

Конкурсний бал вираховується за формулою: $KB = 100 + П4$, де

КБ – оцінка досягнень вступника, яка розраховується за результатами вступних випробувань та іншими конкурсними показниками з точністю до 0,001 відповідно до Порядку та Правил прийому.

П4 – кількість балів, отриманих на фаховому іспиті (усна відповідь).

Приклад вирахування конкурсного балу, де П4 = 67 балів, відповідно, $KB = 100 + 67 = 167$ балів вступник отримує за результатами фахового іспиту.

200-бальна шкала оцінювання знань вступника

рівень знань / бали					
високий	достатній		задовільний		низький
180-200	160-179	141-159	131-140	111-130	100-110

Для участі у конкурсному відборі на **бюджет** до Хортицької національної академії **прохідний бал за іспит дорівнює 130 балів**.

Якщо вступник під час вступного випробування набрав від 100-129 балів, то дана кількість балів вважається не достатньою для допуску в участі у конкурсному відборі на бюджет до Хортицької національної академії.

Якщо **вступник** під час вступного випробування **набрав від 100 балів**, то ця кількість балів вважається достатньою для допуску в участі у конкурсному відборі **на навчання за кошти фізичних і юридичних осіб** (контракт) до Хортицької національної академії.

3.3. Критерії оцінювання

Під час оцінювання успішності вступника на фаховому іспиті з означеного курсу мають бути враховані наступні критерії:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладення матеріалу;
- культура мовлення;
- впевненість, емоційність та аргументованість відповіді;
- використання під час відповіді додаткової інформації;
- уміння аргументувати, аналізувати, порівнювати, узагальнювати, навчальну інформацію, робити висновки.

Для визначення ступеня оволодіння вступником навчального матеріалу використовуються наступні рівні досягнень вступників за 200-бальною шкалою оцінювання.

Високий рівень (180-200 балів) – вступник дає повну відповідь на питання білету; вільно володіє навчальним матеріалом; демонструє глибокі знання з різних розділів програми; логічно та послідовно викладає навчальний матеріал; демонструючи знання отримані як з основної, так і з додаткової літератури; уміє аргументувати свою думку; висловлює власне ставлення до проблем спеціальної освіти дітей із порушенням мовленнєвого розвитку; демонструє свою світоглядну позицію; проявляє творчий підхід під час виконання практичних завдань. Відповідь вступника на питання практичного змісту характеризується правильністю, обґрунтованістю, творчим підходом до його розв'язання.

Достатній рівень (160-179 балів) – вступник дає повну відповідь на питання білету; володіє значним обсягом навчального матеріалу, що свідчить про оволодіння ним основною та частково додатковою літературою з курсу; викладає свої думки логічно та послідовно, проте допускає окремі несуттєві неточності; демонструє здатність до аналізу та узагальнення; вміє робити висновки проте має певні труднощі з їх аргументуванням, а тому уникає висловлювання власної позиції; практичні завдання виконує переважно на продуктивно-репродуктивному рівні, демонструючи сформованість практичних умінь та навичок. Відповідь вступника на питання практичного змісту є правильною, однак допускає окремі несуттєві неточності, виконує завдання переважно на продуктивно-репродуктивному рівні, демонструючи сформованість практичних умінь та навичок.

Достатній рівень (141-159) – вступник дає фрагментарну відповідь на питання білету; володіє певним обсягом навчального матеріалу на репродуктивному рівні, що свідчить про оволодіння ним переважно основною літературою з курсу; викладає свої думки логічно та послідовно, проте

допускає окремі суттєві помилки та неточності; демонструє часткові уміння аналізу навчального матеріалу, немає достатніх умінь для самостійного узагальнення; має труднощі щодо формулювання висновків та їх аргументування; практичні завдання виконує на основі використання стандартних схем та шаблонів.

Задовільний рівень (131-140 балів) – вступник володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні, демонструючи знання отримані лише з основної літератури, допускає суттєві помилки, викладає матеріал непослідовно, демонструє часткові уміння аналізу навчального матеріалу, але має значні труднощі з його узагальненням та формулюванням висновків, не вміє їх аргументувати, не виявляє самостійності думки, власної позиції. Практичні завдання виконує репродуктивно, допускає суттєві помилки та неточності, має труднощі з визначенням мети завдань, не може обґрунтувати свою відповідь.

Задовільний рівень (111-130) – вступник володіє навчальним матеріалом частково, допускає суттєві помилки, викладає матеріал непослідовно та нелогічно, не володіє навичками аналізу навчального матеріалу, не вміє його узагальнювати, робити висновків та аргументувати їх. Не висловлює власної думки. Практичні завдання виконує неточно, не вміє самостійно визначати мету завдань, самостійно добирати до них мовленнєвий чи дидактичний матеріал, має труднощі щодо використання засвоєних знань на практиці.

Низький рівень (100-110) – вступник не володіє навчальним матеріалом, відмовляється від відповіді або відповідає не за змістом питань. Практичні уміння та навички не сформовані, практичні завдання не виконує або виконує неправильно.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ З НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, ПИТАННЯ З ЯКИХ УВІЙШЛИ ДО ФАХОВОГО ІСПИТУ

Література з дисциплін «Логопедія» та «Ігри в логопедичній роботі»

Основна

1. Артикуляція приголосних звуків української мови. URL : <http://www.logopedia.com.ua/zvuki/artikuliats-ia-prigolosnikh-zvuk-v> (дата звернення : 28.08.2021).
2. Гаврилова Н. С. Класифікація порушень мовлення. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Соціально-педагогічна. 2012. № 20 (1). С. 293-315.*
3. Конопляста С. Ю., Сак Т. В. Логопсихологія.
URL : <https://pidru4niki.com/1584072019705/psihologiya/logopsihologiya>.
4. Конопляста С. Ю. Ринологія від А до Я: монографія. Київ, 2015. 312 с.
5. Конопляста С. Ю. Розвиток дітей із вродженими незрощеннями губи та піднебіння. теорія та практика : монографія. Київ : Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. Інститут корекційної педагогіки і психології, 2008. 212 с.
6. Онлайн-семінар з питань мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку.
URL : https://sites.google.com/site/logopedochka1/_porusenna-movlenna---aki-voni-buvaut.
7. Лепетченко М. В. Логопедія. Дислалія : навчально-методичний посібник.
URL : http://distance.dnu.dp.ua/ukr/nmmateriali/documents/logopediya_dyslaliya.pdf
8. Прилуцький О. К. загальна анатомія порожнини рота. URL : <https://cyberleninka.ru/article/n/zagalna-anatomiya-organiv-porozhnini-rota/viewer> .
9. Сайт Logopedia.com.ua. URL : <http://www.logopedia.com.ua/>.
10. Тищенко В. В. Класифікація порушень мовленнєвого розвитку: сучасний стан, протиріччя та шляхи усунення. URL : https://otherreferats.allbest.ru/psychology/00920170_0.html#text.
11. Шеремет М. К., Ревуцька О. В. Логопедія (корекційна робота при дислалії) : навчальний посібник. Київ, 2009. 244 с.
12. Шеремет М. К. Логопедія: підручник, друге видання, перероблене та доповнене. Київ: Слово, 2019. 672 с.
13. Шеремет М. К. Хрестоматія з логопедії : Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринологія : навчальний посібник (2-е вид., змін. і доп.). Київ, 2008. 380 с.

Додаткова

1. Богуш А. М. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку. Київ, 2009. 408 с.
2. Гаврилова Н. С. Методика формування та стимуляції вимови фонем. URL : <http://aqce.com.ua/download/publications/503/456.pdf/> .
3. Гуцал Л. Л. Корекція заїкання у молодших школярів: навч.-метод. посібник.

Київ, 2010. 120 с.

4. Логопедія [-kotlogoped1](http://shpora.me/kotlogoped1/pahomova). URL : <http://shpora.me/kotlogoped1/pahomova> (дата звернення : 29.08.2021).

5. Прилущкий О. К. Загальна анатомія порожнини рота. URL : <https://cyberleninka.ru/article/n/zagalna-anatomiya-organiv-porozhnini-rota/viewer> (дата звернення : 27.08.2021).

6. Сайт LogoClub. URL : <https://www.logoclub.com.ua/zvukovimova/avtomatizatsiya-zvukiv> (дата звернення : 28.08.2021).

7. Сайт «Основа. Видавнича група». URL : http://journal.osnova.com.ua/article/34102-ФОРМУВАННЯ_МОВЛЕННЄВОЇ_КОМПЕТЕНТНОСТІ_ДІТЕЙ_З_РИНОЛАЛІЄЮ (дата звернення : 27.08.2021).

8. Формування голосних і приголосних та їх артикуляція в мові. URL : <https://studfile.net/preview/8133583/page:6/> (дата звернення : 29.08.2021).

9. Тарасун В. В. Основи теорії і практики логодидактики: підручник. Київ, 2017. 316 с.

10. Теоретичні аспекти та методика подолання заїкання у молодших школярів: навч-мет. посібник / Упор. Гуцал Л. Л., Миронова С. П. Хмельницький, 2001. 91 с.

11. Шеремет М. К. Хрестоматія з логопедії: Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринопалія: навчальний посібник (2-е вид., змін. і доп.). Київ, 2008. 380 с.